

svitdovkola.org/zbd9/1

§ 1. Цілісність уявлень про добробут. Соціальні явища і добробут

Держави стоять не на династіях, а на внутрішній єдності й силі народу.

*Олена Теліга,
українська поетеса й публіцистка*

1. Як ти розумієш слова Олени Теліги? У чому виявляється сила народу? Як пов'язані між собою окрема людина, народ і суспільний добробут? Поясни свою думку.
2. Пригадай, що називають особистим добробутом, спільним добробутом і соціальним добробутом.

Чому людина оцінює добробут суб'єктивно?

Ти вже знаєш, що добробут — комплексне поняття, яке містить багато складників. Фактично добробут виступає збалансованим показником усіх сфер життя людини, серед яких емоційне й фізичне здоров'я, стосунки з людьми, матеріальні блага тощо.

До певної міри оцінка добробуту залежить від того, як людина його сприймає. Наприклад, одній людині бракує грошей на необхідні продукти, а іншій — на смартфон останньої моделі. Хоча їхній рівень життя різний, обоє можуть бути незадоволені своїм добробутом.

Отже, уявлення про особистий добробут завжди суб'єктивне. Те, як людина оцінює ступінь досягнення власного добробуту, залежить від її цінностей, рис характеру, а також життєвого досвіду та соціальних умов, у яких вона перебуває і які формують її очікування.

За результатами опитувань населення різних країн співробітники американського Інституту Геллапа (*The Gallup Organization*), що досліджує громадську думку, визначили 5 ключових елементів добробуту людини, які дають їй змогу бути успішною.

3. Ознайомся з результатами дослідження “The Five Elements of Wellbeing” від Інституту Геллапа.

Професійний добробут

Тобі подобається те, що робиш щодня

Соціальний добробут

У твоєму житті є важливі дружні стосунки

Фінансовий добробут

Ти грамотно розпоряджаєшся грошима

Фізичний добробут

У тебе є енергія виконувати завдання

Добробут громади

Тобі подобається те середовище, де ти живеш

- ✧ Удвох з однокласником/однокласницею визначте суспільні й особистісні чинники, що впливають на кожний із елементів добробуту.
- ✧ Чи однаковий вплив цих чинників на кожний елемент добробуту?

Як соціальні явища впливають на суб'єктивний добробут?

Людина є одночасно і біологічною, і соціальною істотою. Тому вона дуже міцно пов'язана з соціумом: на неї, її життя й добробут впливає будь-яке соціальне явище. Цим терміном позначають поведінку як окремої людини чи групи людей, так і всіх членів суспільства. Тобто соціальне явище — це подія або процес, створений людьми, і будь-який результат розвитку й праці суспільства. Культура, мистецтво, мода, імміграція, політика, влада, економіка, бізнес, реклама, девальвація, соціальні мережі тощо — це все приклади соціальних явищ.

Зазвичай соціальні явища більш суб'єктивні й умовні, ніж природні. Наприклад, традиції, звичаї чи норми поведінки, яких дотримуються в одній країні, можуть бути зовсім неприйнятними в іншій. Соціальні взаємини (як-от дружба, любов, неприязнь) так само є соціальними явищами. Але кожна людина сприймає й оцінює їх по-своєму, тому й місце в картині суб'єктивного добробуту в них різне.

Соціальне явище — це будь-який процес, подія або комплекс подій, що відбуваються в суспільстві й пов'язані з діяльністю людей, їх взаємодією, поведінкою, нормами, традиціями.

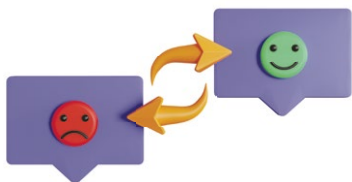
Будь-які соціальні події та явища можуть впливати на твій добробут як позитивно, так і негативно. Культура здорового способу життя, розширення світогляду й виховання громадянської відповідальності сприяють особистісному розвитку та створюють нові можливості. Натомість залежність від алкоголю, наркотичних і токсичних речовин, насильство, булінг і дискримінація негативно впливають на людину. Однак більшість соціальних явищ настільки складна й багатогранна, що оцінити їхній вплив на особистий добробут насправді дуже непросто.

4. Переглянь відео про спілкування в соціальних мережах.

- ☀ За яких умов спілкування в соціальних мережах не шкодить здоров'ю, а отже й добробуту?
- ☀ Скільки часу на добу ти спілкуєшся в соціальних мережах? Зроби висновок.

5. Об'єднайтеся в групи. Складіть чотиривірш про вплив соціального явища на добробут за принципом буриме (за поданими римами). Можете використати один із варіантів дібраних рим:

- мода — врода — ода — згода;
- мережі — за межі — кортежі — пожежі;
- право — жваво — мляво — браво;
- культура — купюра — бандура — брошура;
- реклама — програма — як драма — піжама.

- ☀ Презентуйте результати своєї творчості в класі.

Як соціальні явища впливають на суспільний добробут?

Будь-яке соціальне явище впливає на суспільний добробут і водночас спричинює інші соціальні явища. Наприклад, економічні інтереси визначають соціальну політику. Зокрема, недостатнє фінансування соціальних сфер призводить до зниження рівня освіти, народжуваності, зростання захворюваності населення.

На суспільний добробут впливає багато соціальних явищ: економічних, політичних, правових, релігійних, трудових та інших. Ці явища складні, різноманітні, динамічні, часто мають непередбачувані перебіг і наслідки.

Коли люди об'єднуються, допомагають одне одному, розвивають нау-

ку й культуру, то суспільство стає сильнішим і його добробут зростає. Так, реклама здорового харчування, відкриття спортивних майданчиків, проведення різних спортивно-культурних заходів, безперечно, виховують культуру здорового способу життя. Проте є соціальні явища, що однозначно негативно впливають на загальний добробут. Наприклад, ті, що виникають через порушення чинних законів: злочинність часто стає наслідком наркоманії, ігроманії, алкоголізму тощо.

Однак найбільш негативно на суспільний добробут впливає війна. Вона руйнує життя людей і громад, завдаючи фізичної, моральної та психічної шкоди. Саме тому під час війни особливого значення набувають взаємна підтримка, згуртованість і турбота одне про одного.

6. Як вплинула війна на твій особистий добробут і на суспільний добробут людей в Україні? Які складники добробуту, на твою думку, зазнали найбільшого впливу війни?

7. Ознайомся з результатами досліджень добробуту українців та українок під час війни.

- ✧ Поміркуй, чому, попри низький рівень задоволеності життям і високий рівень тривожності, багато опитаних українців та українок відчувають значний сенс у своїй діяльності.

Чи можна впливати на соціальні явища заради добробуту суспільства?

Соціальні явища, які негативно впливають на суспільний добробут, називають *патологічними*, або *асоціальними*. Кожне з них є джерелом проблем, що суттєво ускладнюють розвиток суспільства, збіднюють ресурси й зумовлюють втрати та економічні збитки. Однак протистояти цим явищам і можна, і треба: якщо соціальні явища створює людина, то саме вона спроможна їх зупинити або нейтралізувати їхній негативний вплив на суспільний добробут.

8. Які асоціації виникають у тебе, коли бачиш цю світлину?

- ✧ Як гадаєш, чи здатна людина сама, без допомоги й підтримки інших, протидіяти негативному впливу соціальних явищ?
- ✧ Чи залежить успіх боротьби з такими явищами від зусиль окремої людини?

Кожна людина, яка дбає про суспільний добробут, незалежно від віку, статі, професії чи посади, за рівнем своєї значущості здається непомітною краплею. Проте разом з іншими вона створює океан спроможностей суспільства — так званий соціальний капітал. Ідеться не про гроші й речі, а про стосунки між людьми, які допомагають одне одному, створюючи у такий спосіб як особистий, так і суспільний добробут. Зростання кількості таких стосунків означає накопичення соціального капіталу, який є “суспільною суперсилою”. Він може стати і твоєю особистою суперсилою.

Соціальний капітал — це ресурси й можливості, які окремі люди та спільноти мають завдяки стійким соціальним зв'язкам, взаємній довірі та готовності до співпраці.

Залученість людини до соціальних зв'язків на рівні родини, групи, спільноти згуртовує суспільство й допомагає йому протистояти викликам. Ця сила соціальної єдності відчутно впливає на добробут населення, оскільки суспільство, яке покладається на довіру та соціальну згуртованість, є ефективним і стійким.

9. Досліди рівень добробуту членів своєї родини, друзів і знайомих за шкалою ONS4.

🌟 Презентуй результати свого дослідження в класі.

1. Розуміння особистого добробуту завжди суб'єктивне й залежить від цінностей людини, рис її характеру, а також життєвого досвіду, діяльності, соціальних умов і ставлення до соціальних явищ.
2. Соціальне явище — це будь-який процес, подія або низка подій, що відбуваються в суспільстві й пов'язані з діяльністю людей, їхньою взаємодією, поведінкою, нормами, традиціями.
3. Вплив соціальних явищ на добробут не завжди лише позитивний або лише негативний, оскільки залежить від волі кожної людини, її життєстійкості, здатності протистояти впливу одних соціальних явищ і примножувати дію інших.
4. Соціальна згуртованість і єдність, що ґрунтуються на стійких соціальних зв'язках між групами й усередині різних груп населення, на спільній системі норм, цінностей та на суспільній довірі, формують соціальний капітал. Цей важливий фактор протистоїть поширенню асоціальних явищ і сприяє суспільному добробуту.

